

N:o 33.

Ank. till Riksd. kansli den 30 mars 1906, kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar af strafflagen, lag angående straffarbetes och fängelsestraffs verkställande i enrum, lag angående villkorlig frigifning, lag angående villkorlig straffdom samt lag angående ändrad lydelse af 1, 2, 4, 5 och 7 §§ i lagen den 17 oktober 1900 om straffregister, dels ock en i anledning af denna proposition afgifven motion.

I proposition, n:o 49, af den 2 nästlidne februari, hvilken blifvit af båda kamrarna till lagutskottet hänvisad, har Kungl. Maj:t, under åberopande af propositionen bifogade i statsrådet och högsta domstolen förda protokoll, föreslagit Riksdagen att antaga här nedan införda förslag till:

Kungl. propositionen.

- 1) lag angående ändring i vissa delar af strafflagen;
- 2) lag angående straffarbetes och fängelsestraffs verkställande i enrum;
- 3) lag angående villkorlig frigifning;
- 4) lag angående villkorlig straffdom; samt
- 5) lag angående ändrad lydelse af 1, 2, 4, 5 och 7 §§ i lagen den 17 oktober 1900 om straffregister.

Bih. till Riksd. Prot. 1906. 7 Saml. 32 Häft. (N:o 33.)

Motion.

I samband med denna proposition har utskottet till behandling förehafat en till utskottet hänvisad, inom Andra Kammaren väckt motion n:o 142, i hvilken herrar *J. B. Eriksson* i Grängesberg, *E. A. Leksell*, *E. C. Kropp* och *N. A. Nilsson* i Malmö anförde:

»I Kungl. Maj:ts nådiga proposition n:o 49 till Riksdagen detta år, innefattande lag om ändring i vissa delar af strafflagen, lag om straffarbets och fängelsestraffs verkställande i enrum, lag om villkorlig frigifning, lag om villkorlig straffdom samt lag om vissa ändringar i lagen om straffregister, föreslås bland annat sådan ändring af nu gällande strafflag, att de så kallade korta frihetsstraffen må kunna skärpas med hårdt nattläger och mörkt enrum.

Oafsedt dessa affliktiva straff, som här i första hand fängsla uppmärksamheten, föreslår emellertid Kungl. Maj:t åtskilliga andra skärpningar af frihetsstraffen. Sålunda föreslås det, att nu gällande bestämmelse om afdrag af en fjärdedel af strafftiden vid straffarbets verkställande i enrum skall upphöra, att straffarbetsfänges rätt till andel i arbetsutbytet skall bortfalla och att straffarbetsfänges rätt att mottaga och afsända bref eller bud och mottaga besök skall ytterligare inskränkas, samt att den, som undergår fängelsestraff, skall åläggas arbetsplikt.

Att utöfver dessa senare straffskärpningar ånyo införa i vår lagstiftning de en gång lyckligtvis afskaffade kroppsstraffen synes oss i högsta grad olämpligt och motbjudande. Ett sådant steg kan näppe- ligen öfverensstämma med den utveckling, som vårt folk under senare tider undergått i kulturellt och humanitärt hänseende. Dessa affliktiva straff torde dessutom komma att medföra en helt annan verkan än den åsyftade. I stället för att verka tuktande till förbättring, kunna de komma att verka till förhärdelse och förräelse.

De förhoppningar, som man på vissa håll gör sig om dessa och andra kroppsstraffs välsignelse, kunna svårligen infrias af verkligheten. De ha fordorm florerat, dessa straff, men en mera human anda har aflyst dem såsom barbariska. Det vore sorgligt, om barbariet åter skulle taga makten öfver oss.

Redan ur hälsosynpunkt synas oss stora betänkligheter resa sig mot såväl förslaget om mörkt enrum som hårdt nattläger. (Den senare straffskärpningen betyder enligt den kungl. kommitténs uttalande, »att fången nödgas vara i fullständig saknad af sängkläder».) Vål föreskrifves det, att ingen må undergå dessa straff, så länge det ej kan ske utan men för hälsan. Men detta, huruvida men för hälsan kommer att uppstå, torde i många fall vara svårt, kanske omöjligt att förutse äfven för den bästa läkare. Och dessa straff äro i själva verket så

svåra, att de äfven hos friska och kraftiga personer kunna inympa fröet till lifsfarliga sjukdomar.

På grund af den mänskliga naturens växlande beskaffenhet måste också det lidande, som de föreslagna affiktiva straffskärpningarna afse att medföra, verka mycket olika på olika individer. Och de trotsiga naturer, som man här vill förbättra, kunna genom kroppsstraffen lätt nog blifva ytterligare förhårdade. Hos dem kan på den vägen rent af framalstras ett förut ej befintligt hat mot samhället och dess funktionärer.

Om i någon form en skärpning af de korta frihetsstraffen anses oundgängligen nödvändig, torde en skärpning af arbetstvånget vara den mest lämpliga och effektiva. Och vår strafflag erbjuder så stora strafflatituder, att domstolarna mycket väl kunna ådöma längre frihetsstraff, där synnerlig ondska och råhet präglade förbrytelserna, hvadan brottslingen på ett mera humant och följaktligen bättre sätt än genom kroppsstraff kan undergå den tuktan till förbättring, som med allt straff afses.

Vår uppfattning om olämpligheten af att införa dessa affiktiva straff i vår lagstiftning delas också af ett par af de justitieråd, som yttrat sig om förevarande kungl. proposition. Vid föredragningen af lagförslagen uti Kungl. Maj:ts högsta domstol yttrade justitierådet Wijkander bland annat följande:

»Hvad angår de *frihetsstraff*, som för brott omedelbart ådömas, ligger det, såsom af kommitterade framhålles, i sakens natur att, därest straffet pågår under lång tid, förlust af friheten och vistelse i ensamhet komma att i och för sig verka såsom ett allvarsamt strafflidande. Är strafftiden däremot kort, uppstår, enligt hvad erfarenheten visat, behof af anordningar till förstärkande af straffets verkan. De skärpningar, som i sådant syfte användts och för närvarande rimligen kunna komma i fråga, äro, som bekant, tvång att för det allmännas räkning utföra arbete, hårdt nattläger, mörkt enrum och inskränkning i kosten. Den mest naturliga och till äfventyrs äfven mest effektiva af dessa skärpningar torde arbetstvånget vara. Det synes därför vara ändamålsenligt att ej använda annan skärpning än arbetstvång förr än detta visat sig otillräckligt, och att således icke i något fall med fängelsestraffet, sådant det hos oss förekommer, förbinda annan skärpning än arbetstvång eller, med andra ord, att eftersom det ej torde hos oss vara behöfligt eller ens lämpligt att hafva två arter af frihetsstraff med arbete — i alla de fall, då fängelsestraff skulle kräfva skärpning, låta detta straff öfvergå till straffarbete. Enligt kommitterades förslag skulle sådant fall anses föreligga, allenast då »synnerlig råhet, ondska eller förhårdelse

genom brottet ådagalagts», och i de fall, då detta villkor förefinnes, ligger ock nära till hands att antaga, att straffarbete, och ej fängelse, är det straff, som i anseende till brottets beskaffenhet bör komma till användning. Jag hemställer därför, att *kommitterades förslag, i hvad det afser skärpning af fängelse*, ej lägges till grund för lagstiftning i ämnet, utan att den af kommitterade påpekade och onekligen i verkligheten befintliga bristen i fängelsestraffets effektivitet afhjälpes på det indirekta sätt, att fängelsestraffet ej användes i de fall, då det kan antagas vara otillräckligt, utan i sådan händelse ersättes med straffarbete. Den revision, som straffsätserna i lagen för detta ändamål skulle undergå, synes ej behöfva blifva synnerligen genomgripande; och genom densamma skulle vinnas den i min tanke väsentliga fördelen, att fängelsestraffen ej komme till användning i den stora omfattning, som för närvarande är förhållandet, utan inskränktes uteslutande till brott, om hvilka kunde antagas, att de icke hade sin rot i ett fördärfvadt eller samfundsfientligt sinnelag.

Om, på sätt jag antagit, arbetstvång får anses vara den skärpning, som i första hand bör ifrågakomma, synes i fråga om den straffart, som redan är med dylik skärpning förbunden, eller straffarbete, böra, därest erfarenheten visat, att samma straff, synnerligast då det är kortvarigt, ej alltid besitter nödig effektivitet, tillses, huruvida för vinnande däraf kunde vara till fyllest att skärpa arbetet — att af straffångarne utkräfvat ett större mått af arbete, än som för närvarande sker — och först sedan sig visat att på denna väg någon ytterligare skärpning af straffet icke stode att vinna, andra arter af skärpning tillgripas. I fråga om möjligheten att sålunda skärpa arbetet kan jag, i saknad af all erfarenhet på detta område, ej hysa någon mening, utan får åtnöja mig med ett uttalande af det önskvärda i att slippa i den allmänna strafflagstiftningen åter införa rent affiktiva bestraffningar, kroppstraff. Men äfven om man antager, att förhållandena kräfvat återinförande af dylika bestraffningar, synes dock det sätt, hvarpå kommitterade funnit desamma kunna inpassas i straffsystemet, lämna rum för väsentliga anmärkningar.»

På grund af hvad vi sålunda anfört, tillåta vi oss hemställa, att Riksdagen, med bifall i öfrigt till Kungl. Maj:ts proposition n:o 49, måtte vidtaga den ändring i sagda proposition, att bestämmelserna om straffskärpningarna hårdt nattläger och mörkt enrum bortfalla.

Vi anhålla på samma gång, att laguskottet ville föreslå de förändringar i den kungl. propositionen, som af denna motion kunna förmedlas.»

I skrifvelse den 10 maj 1894 anhöll Riksdagen, att Kungl. Maj:t täcktes låta utreda, huruvida i vår lagstiftning kunde införas föreskrift om så kallad villkorlig frigifning, samt, därest Kungl. Maj:t skulle finna sådant lämpligt, låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag i sådant syfte. Vidare har Riksdagen i skrifvelse den 13 maj 1898 hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, ej mindre huruvida villkorlig straffdom lämpligen kunde vid ringare brott och förseelser i den svenska rätten införas, än äfven huruvida i de fall, där enligt nu gällande lag enkelt fängelse antingen ådömes omedelbart på kortare tid eller sättes i stället för bötesstraff, andra mera affiktiva frihetsstraff borde komma till användning, vare sig såsom allmän regel eller då domstol därom förordnar, och huruvida sådana eller andra affiktiva straff borde särskildt stadgas för brott emot person, vid iteration eller eljest försvårande omständigheter, när straffarbete likväl ej ansåges böra å brottet följa, samt, om förhållandena därtill föranledde, för Riksdagen framlägga förslag till de förändrade lagbestämmelser, som för vinnande af sålunda angifna syften kunde erfordras.

*Lagförslagens
hufvudsakliga
innebörd.*

Sedan fängvårdsstyrelsen öfver dessa framställningar afgifvit underdåniga utlåtanden, beslöt Kungl. Maj:t den 25 maj 1900 att åt en kommitté uppdraga dels att upprätta förslag om skärpning af förvandlingsstraffen och de på kort tid omedelbart ådömda frihetsstraffen samt om villkorlig frigifning, dels ock att i sammanhang härmed vidare utreda frågan om införande af varning eller villkorlig dom samt utarbета de författningsförslag, hvartill denna utredning kunde gifva anledning.

Efter afslutade arbeten öfverlämnade denna kommitté till Kungl. Maj:t förslag till lagar i ifrågavarande ämnen, hvilka till väsentliga delar legat till grund för här föreliggande proposition, för hvilken hufvudsakliga innebörd redogörelse här följer.

Erfarenheten har hos oss likasom i flera andra länder ådagalagt, att vid de kortvariga frihetsstraffen straffets ändamål i ett stort antal fall icke ernås. Detta gäller i Sverige ej blott om fängelse utan äfven om straffarbete. Den korta strafftiden medgifver vanligen icke ett tillfredsställande resultat af fängvårdspersonalens arbete på omdaning af fångens sinne, och frihetsförlusten under kort tid utgör för flertalet brottslingar icke ett tillräckligt kännbart lidande. I sistnämnda afseende kan anmärkas, att man vid anordnandet hos oss af de kortvariga frihetsstraffen låtit sig i hög grad bestämmas af hänsyn till brottslingens kroppsliga välbefinnande och ej tillräckligt beaktat, att straffet för att fylla sitt ändamål nödvändigt bör medföra tillbörlig tuktande verkan.

Dessutom har det ofta visat sig, att det korta frihetsstraffet för fången och äfven för samhället medfört skadliga verkningar, i det respekten för frihetsstraff minskats och därigenom den från brott återhållande verkan, som med straffhotet åsyftas, aftagit, och å andra sidan mången, som felat af tillfällig förvillelse, efter utståndet straff rönt oförtjänta svårigheter vid försök att återtaga sin plats i samhället.

Att söka råda bot på det korta frihetsstraffets olägenheter genom en allmän förlängning af strafftiden i fråga om sådana mindre förbrytelser, som nu beläggas med dylika straff, torde emellertid ej vara rådligt af det skäl, bland andra, att jämväl de långvariga frihetsstraffen lida af vissa olägenheter. Utom det att de medföra stora kostnader för staten, drabba de ofta den brottslige och hans familj alltför tungt genom hans oförmåga att under den längre strafftiden sörja för sig och sina närmaste, hvarigenom orsakas nöd, som i sin ordning framkallar nya brott. Fångens hälsa kan dessutom genom en längre tids vistelse inom fängelsets murar sättas på spel, och sambandet emellan honom och hans närmaste slappas.

Till undvikande såvidt möjligt af det kortvariga frihetsstraffets olägenheter hafva i utlandet med framgång anlitats tvenne olika utvägar. Den ena består i sådan anordning af frihetsstraffet, att detsamma blifver mera kännbart och därigenom förnimmes såsom ett allvarsamt lidande, som manar den brottslige till laglydnad, och den andra utgöres af ett rättsinstitut, som innebär, att straff bortfaller i vissa fall, där straffets ändamål anses ändock kunna vinnas. Bägge dessa utvägar har Kungl. Maj:t genom förevarande lagförslag velat anlita.

*Skärpning af
frihetsstraff.*

Då enligt motiven till förslagen införande i strafflagen af ett skärpt frihetsstraff såsom särskild straffart vore en lagförändring af sådan beskaffenhet, att densamma icke kunde vidtagas, utan att i sammanhang därmed verkställdes en mera allmän revision af strafflagen och dess straffsatser, uti hvilka den nya straffarten då borde upptagas vid hvarje förbrytelse, för hvars bestraffande skärpning kunde tarfvas, samt en dylik mycket genomgripande lagförändring icke vore för ändamålet nödig, har föreslagits, att skärpning på annat sätt införlifvas med straffsystemet, nämligen dels genom införande af strängare straffverkställighet i allmänhet och dels genom öfverlämnande åt domstolarne att i vissa fall förordna om användning af särskilda skärpningsmedel.

Det framlagda förslaget till lag angående straffarbetes och fängelsestraffs verkställande i enrum, hvilken lag är afsedd att ersätta nu gällande lag i samma ämne den 29 juli 1892, innehåller åtskilliga bestämmelser, åsyftande att göra såväl straffarbete som fängelse vid

tillämpningen något strängare än hittills. I fråga om straffarbete skiljer sig förslaget från nu gällande lag i främsta rummet därutinnan, att afkortning å strafftiden för den tid, fänge hålles i enrum, icke vidare skulle förekomma. För dylik afkortning finnes nämligen enligt motiven till förslaget numera icke fullt giltiga skäl, hvarförutom densamma leder till vissa olägenheter. Vidare föreslås i 4 § bestämmelser af strängare innehåll än de för närvarande gällande i fråga om tillåtelse för straffarbetsfänge att emottaga och afsända bref och bud äfvensom emottaga besök. Beträffande verkställighet af fängelsestraff innehåller lagförslaget i 7 §, att den, som undergår fängelse, icke skulle äga att öfverlämna sig åt sysslolöshet samt att hans rättighet att förskaffa sig underhåll och bekvämlighet, utöfver hvad i fängelset består, skulle på visst sätt begränsas.

Bland de särskilda medel för skärpning af kortvariga frihetsstraff, som synas förnämligast kunna ifrågasättas, nämligen dels inskränkning af kosten till vatten och bröd eller annorledes, dels hårdt nattläger, bestående däri, att fången nödgas vara i saknad af sängkläder, och dels vistelse i mörkt enrum, hafva de två senare, hårdt nattläger såsom det hufvudsakliga, upptagits i det framlagda förslaget.

De viktigaste bestämmelserna angående affiktiv skärpning, hvilka intagits i förslaget till lag angående ändring i vissa delar af strafflagen, återfinnas där i 2 kap. 6 och 7 §§. Enligt förstnämnda lagrum skola såväl straffarbete på viss kort tid som fängelse kunna ådömas med skärpning genom hårdt nattläger, straffarbete för minst fyra, högst trettio dygn, och fängelse ej under två eller öfver tjugu dygn, dock att af humanitära skäl skärpning icke skall tillämpas i vissa i lagrummet angifna fall. Angående verkställighet af dylik skärpning föreslås i 3 och 6 §§ i lagen angående straffarbetes och fängelsestraffs verkställande i enrum, att skärpningen bör verkställas vid strafftidens början och att efter hvar tionde dag skall göras tio dagars afbrott i skärpningen.

Den strängare straffskärpning, som stundom torde vara erforderlig vid straffarbete på kort tid, har ansetts böra åstadkommas genom kombination af hårdt nattläger och mörkt enrum. Därutinnan föreslås, att straffarbetsfänge, som dömes till skärpning genom hårdt nattläger, må kunna efter föreskrift i domen hållas i mörkt enrum under minst ett och högst sex dygn af skärpningstiden, och att skärpningen i denna del bör, såvidt omständigheterna medgifva, verkställas först.

Emot de sålunda föreslagna bestämmelserna har medicinalstyrelsen, hvars utlåtande af Kungl. Maj:t inforrats, icke haft något att erinra.

Att skärpningarna äro afsedda för de korta frihetsstraffen, har ofvan antydts. Det torde emellertid kunna sättas i fråga, huruvida de icke borde kunna komma till användning jämväl vid längre tids straff. För sådan anordning talar ej mindre den omständigheten, att vissa af de skäl, som föranleda skärpning af ett kortare straff, stundom kunna påkalla skärpning af ett längre, än äfven vanskligheten att bestämma en gräns emellan det långa och det korta straffet. Men då, såsom i motiven yttras, frihetsförlusten, om den utsträcket under längre tid, måste anses å fången öfva den ingripande verkan, att ett ökadtt mått af obehag eller lidande, som fången under en jämförelsevis obetydlig del af strafftiden underkastades, blefve af särdeles ringa betydelse, har skärpning ansetts böra komma till användning allenast vid kortvariga straff. Går strafftiden öfver två år, har densamma ansetts så lång, att särskild skärpning icke borde få ådömas, och en på detta sätt vald tidsgräns torde onekligen bäst förena sig med strafflagens öfriga bestämmelser. I öfverensstämmelse härmed innehåller förslaget, att straffarbete kan förenas med skärpning, allenast där det ådömes på viss tid, ej öfver två år, och i 4 kap. 8 § strafflagen, att, om vid förening af straff strafftiden går öfver två år, ådömd skärpning skall vara förfallen.

Enligt motiven skulle de korta frihetsstraffen minst mäka utöfva tillbörlig tuktande verkan å brottslingar af synnerligen rå eller hård karaktär, och då en sådan företrädesvis framträder i våldsdåd mot person, grof skadegörelse å egendom och likartade förbrytelser, samt å andra sidan öfvervägande skäl tala därför, att användande af särskilda straffskärpningsmedel icke för närvarande utsträcket till sådana förmögenhetsbrott som förfalsknings-, tjufnads- och bedrägeribrott, och härtill kommer, att det jämväl af andra hänsyn är af vikt, att i lagen angifvas de särskilda brott, för hvilka skärpning kan ådömas, innehåller förslaget, att till skärpning må kunna dömas för uppsåtligen föröfvadt brott, såvida det tillhör någon af följande hufvudgrupper: våld eller annan misshandel å person, äfvensom försök att annan till lif eller hälsa skada, vissa förbrytelser af särskild natur dock undantagna; begagnande af lifsfarligt vapen, såsom i 14 kap. 15 § strafflagen sägs; åtgärd till dödande eller fördrifvande af kvinnas foster, där brottet af annan än kvinnan begås; annat brott, än förut är nämndt, när däri ingår uppsåtlig våldsgärning å person eller hot, som innebär trängande fara; brytande af hemfrid; slutligen sådan skadegörelse å egendom, som i 19 kap. strafflagen sägs. I sammanhang härmed har föreslagits, att till skärpning ej må dömas, utan att synnerlig råhet eller ondska genom brottet ådagalagts.

Såsom ofvan nämnts, har man för undvikande såvidt möjligt af *Villkorlig dom.* de olägenheter, hvilka orsakas af kortvariga frihetsstraff, flerstädes i utlandet vidtagit åtgärder i syfte att låta brottslingar under vissa förhållanden undslippa straff. Straffets ändamål har, i synnerhet då brottet föranledts af tillfälliga yttre omständigheter, visat sig mången gång kunna vinnas utan anlitande af straff, redan genom det lidande och den maning till laglydnad, som åstadkommas genom rannsakingen och brottets konstaterande. Därvid har man vanligen för att förstärka verkningarna tillfogat en varning, antingen enbart eller oftare i förening med förståndigande, att i händelse af nytt brott det förra bestraffas jämte det senare. Att man i allmänhet icke kunnat låta straffet utan vidare bortfalla, är tydligt däraf, att en dylik eftergifvenhet icke skulle kunna undgå att slappa rättskänslan såväl hos brottslingen som hos samhällets medlemmar i allmänhet.

Varning enbart såsom ersättning för ett fysiskt straff är ett jämförelsevis svagt medel för rättande af en brottslig vilja. Då man betänker den olika verkan, en förmaning äger å särskilda individer, torde man finna det lätt förklarligt, att meddelande af varning stundom går brottslingen spårlöst förbi.

Bättre verkan ernås då såväl genom den i flera länder använda metoden att i vissa fall låta doms meddelande i afvaktan därpå, att brottslingen genom sitt uppförande under viss tid rättfärdigar det honom visade förtroendet, i hvilket fall all straffpåföljd af brottet bortfaller, som ock genom villkorlig dom, då straff ådömes, men verkställigheten göres beroende på den dömdes förhållande under viss tid efter domen. Vid jämförelse emellan dessa två olika tillvägagångssätt torde den villkorliga domen böra af olika praktiska skäl tillerkännas företräde.

Det har satts i fråga, huruvida samhället vore berättigadt att genom anordning af ifrågavarande slag låta förskyllt straff bortfalla. Att hvarje brott bestraffas, är dock ingalunda en oafvislig fordran, och fasthåller man, att straffets mål är rättsordningens upprätthållande, finner man att, där rättstillståndet i vissa fall anses kunna upprätthållas utan straff för begångna brott, hinder ur teoretisk synpunkt för straffens bortfallande icke finnes. Exempel därpå, att ej hvarje brott kräver bestraffning, kan hämtas från flera länders lagstiftningar, som antingen för åtal förutsätta ett efter pröfning af åtalets lämplighet af särskild myndighet meddeladt beslut om åtalets anställande eller ock öfverlämna åt målsägare att väcka åtal.

Genom det af Kungl. Maj:t framlagda förslaget till lag angående villkorlig straffdom föreslås ifrågavarande instituts införlifvande med vår rätt, men utvisa förslagets bestämmelser, att man velat i möjligaste mån förebygga den villkorliga domens användande i oträngdt mål, därigenom densamma lätteligen skulle råka i misskredit. Till en början stadgas i 1 §, att det ådömda straffet ej må öfverstiga tre månaders straffarbete eller 6 månaders fängelse, och vidare må ej den, som dömes, under de tio år, hvilka närmast föregått brottet, hafva blifvit dömd till straffarbete eller fängelse eller under samma tid undergått dylikt straff, som blifvit honom tidigare ådömdt. Regeln skulle alltså blifva, att förmånen af villkorlig dom ej får tillgodokomma andra personer än sådana, som dömas till jämförelsevis lindrigt straff och icke förut varit dömd till frihetsstraff. Att giltiga skäl till villkorlig dom äro en nödvändig förutsättning för institutets användning, har uttryckligt uttalats i förslaget, och har såsom den hufvudsakliga grunden till förmånens beviljande upptagits, att i det särskilda fallet kan antagas, att den tilltalade skall utan straffets undergående låta sig rättas. Såsom annan grund till villkorlig dom angifves den fara, att straffets utkräfvande skulle medföra påföljder af särskildt menlig beskaffenhet, som under vissa förhållanden kan förefinnas.

Enär den villkorliga domens ändamål är att i lämpliga fall friskona den dömd från frihetsstraff, är uppenbart, att sådan dom ej bör komma till användning, då straffet bestämmes allenast till böter och dessa kunna af den dömd erläggas. Förefinnes emellertid anledning, att den tilltalade till följd af fattigdom och bristande förvärfsförmåga skulle nödgas aftjäna böterna med frihetsstraff, kan domen, ehuru lydande å böter, anses vara för honom likbetydande med en dom å frihetsstraff, och för sådant fall har ock föreslagits möjlighet att ådöma böterna villkorligt.

Såsom ofvan är nämnt, karakteriseras den villkorliga domen däraf, att straffets verkställighet göres beroende af den dömdes förhållande under viss prøfvotid. Denna tid har föreslagits till tre år, och af 4 § i förslaget framgår, att den dömdes uppförande i sin helhet icke skulle komma i betraktande vid afgörande af fråga, om anstånd förverkats, utan att hänsyn skulle tagas allenast till gärningar, som äro straffbara enligt lag, likasom att anståndet icke ovillkorligen skulle förverkas genom ringare brott.

*Villkorlig
frigifning.*

I den mån man uppskattat svårigheten för den i fängelset inspärrade fången att såsom frigifven rätt bruka friheten, har man ock

bemödat sig utfinna något sätt, på hvilket man skulle kunna göra öfvergången från fångenskap till frihet mindre bråd. Man har därvid för att minska frestelsen till missbruk af en nyvunnen frihet sökt bereda fången denna småningom. Sådan var kärnpunkten i det progressiva system, som för omkring femtio år tillbaka tillvann sig världens uppmärksamhet. Väl har man sedan dess kommit till full insikt, att föga möjlighet finnes att, under det fången i fängelset är friheten förlustig, lära honom rätt använda densamma. Men därmed har dock icke systemet fallit. Man har blott upptagit och utvecklat dess mest praktiska del. I det ena landet efter det andra har man sålunda någon tid före utlupet straff beviljat till det bättre påverkad fånge villkorlig frigifning.

En sådan frigifning innebär, att den, som frigifves, under viss prøfvotid underkastas särskild tillsyn och att han äfventyrar att återföras till straffanstalten för att utstå den återstående delen af straffet, om han under prøfvotiden gör sig skyldig till dåligt uppförande eller icke ställer sig till efterrättelse gifna ordningsföreskrifter, hvaremot straffet bortfaller, om han består profvet.

För att den villkorliga frigifningen skall kunna fylla sitt ändamål, erfordras, att den frigifne under prøfvotiden erhåller ledning och stöd, och för en vidsträckt användning af den villkorliga frigifningen förutsättes uppenbarligen en kraftig utveckling af den frivilliga verksamheten för frigifne fångars bistånd och skydd.

Enligt det af Kungl. Maj:t framlagda förslaget till lag angående villkorlig frigifning skulle detta rättsinstitut icke komma till användning på lifstidsfångar, utan borde lindring af lifstidsstraff hädanefter såsom hittills i hvarje fall ankomma på benådning och på de villkor, som möjligen i sammanhang därmed stadgas.

Vidare skall villkorlig frigifning enligt förslaget icke komma att begagnas vid frihetsstraff af kort tidslängd, vid hvilka dylik anordning torde vara mindre af behofvet påkallad. I motiven till förslaget yttras härom bland annat, att frihetens förlust under kortare tid icke kan antagas för fången medföra ovana vid det arbete, han tillförne utöfvat, eller betaga honom förmåga att utan särskild öfvergångstid kunna vid återvunnen frihet taga sig fram i lifvet, samt att det onekligen är af vikt såväl för rättstillståndets upprätthållande som äfven för uppnående af den villkorliga frigifningens hufvudsakliga ändamål, att den icke kommer att tillämpas, med mindre i hvarje fall en allvarlig och ingripande straffbehandling föregått. Med hänsyn härtill innehåller 1 § i förslaget såsom förutsättning för villkorlig frigifning, att den tid, under hvilken

straffet är verkställt eller, i visst fall, skall anses verkställt, utgör minst två år.

I öfverensstämmelse med andra länders stadganden erfordras enligt förslaget för villkorlig frigifning, icke allenast att straffet under viss tid aftjänats, utan äfven att den aftjänade strafftiden står i visst förhållande till den ådömda, i hvilket afseende i 1 § föreslagits, att två tredjedelar af straffet skall hafva aftjänats och således en tredjedel kunna under stadgade betingelser efterskänkas.

Bland förutsättningarna för villkorlig frigifning har i 1 § ock upptagits, att omständigheterna göra sannolikt, att den dömda på fri fot skall förhålla sig väl.

Om villkorlig frigifning skall enligt 6 § Konungen äga förordna i statsrådet, och skall jämlikt 5 § vid pröfningen komma i betraktande beskaffenheten af brottet samt orsakerna till och omständigheterna vid detsamma, den dömdes tidigare vandel, hans uppförande under fängelse-tiden och hvad för öfrigt kan lända till upplysning om hans sinnesriktning, äfvensom de förhållanden, i hvilka den dömda skall komma att försättas efter frigifningen.

Enligt hvad öfvan sagts, skall den frigifne under viss tid efter frigifningen stå under särskild tillsyn, hvilken enligt 9 § bör så anordnas, att den frigifne icke onödigt störes i sin lofliga verksamhet eller utsättes för allmän uppmärksamhet. Tillsyningsman, som i regeln skall vara på landet länsman och i stad stadsfiskal, har att vaka öfver den frigifnes uppförande och söka befordra hvad som kan lända till hans upprättande.

Pröfvotiden har i 2 § föreslagits till så lång tid, som vid frigifningen återstår af straffet, men i hvarje fall minst ett år, och har därvid hänsyn tagits bland annat därtill, att en kortare pröfvotid än ett år i allmänhet icke torde kunna fylla sitt ändamål. Under pröfvotiden skall den frigifne vara pliktig att föra ett ordentligt och ostraffligt lefverne och att ställa sig till efterrättelse de särskilda föreskrifter, som på grund af lagen kunna honom meddelas, allt vid äfventyr, att friheten kan återkallas med den påföljd, enligt 3 §, att han ånyo intages i allmän straffinrättning för att utstå den del af straffet, som icke vid frigifningen varit verkställt.

Vid villkorlig frigifning skall fängvårdsstyrelsen utfärda frihetspass, däri skall intagas den frigifnes åligganden under pröfvotiden såväl med afseende å tillsynen som ock i öfrigt, hvarjämte passet skall innehålla påföljden för åsidosättande af de i detsamma omförmälda skyldigheter.

Angående återkallelse af villkorligt medgifven frihet skall beslutas af Konungens befallningshafvande, som — därest sådana omständigheter

finnas vara för handen, att, oaktadt den frigifne åsidosatt någon af sina skyldigheter under prøfvotiden, återkallelse icke skäligen bör äga rum — kan låta tilldela den frigifne varning. Besvär öfver beslut om återkallelse skall prøfvas af högsta domstolen, och skall beslutet kunna, därest den frigifne blifvit häktad och förklarar sig med beslutet åtnöjas, gå i verkställighet utan afvaktan på besvärstidens utgång.

I händelse den frigifne under prøfvotiden skulle dömas till straffarbete eller fängelse, åligger domstolen enligt 13 § att tillika förklara den villkorligt medgifna friheten förverkad. Sådan prøfning af omständigheterna, som eljest skulle äga rum hos Konungens befallningshafvande, skall vid dylik dom ej förekomma, af skäl bland andra, att verkställigheten af det ådömda frihetsstraffet icke är förenlig med den villkorliga frihetens bestånd. Skulle straffet bestämmas till böter, ankommer ej på domstolen utan på Konungens befallningshafvande att utlåta sig angående den villkorliga frihetens förverkande.

Om den frigifne bestått det på honom ställda prof, blifver enligt 4 § påföljden den, att straffet skall anses vid frigifningen till fullo aftjänadt.

Dessa reformer inom strafflagstiftningen hafva föranledt ändring af vissa paragrafer i lagen den 17 oktober 1900 om straffregister, hvarom förslag i propositionen afgifvits.

Emot de framlagda lagförslagen har utskottet icke funnit något att i *sak* erinra. Utskottet har därför icke kunnat biträda det yrkande, som i motionen n:o 142 framställes. Såsom framgår af den föregående redogörelsen för förslagens hufvudgrunder, ingår skärpning af de kortvariga frihetsstraffen, jämte villkorlig dom och villkorlig frigifning, såsom ett led i den föreslagna lagstiftningen, hvars ändamål är att förstärka den inverkan på den brottsliges vilja, som med straffet afses, men på samma gång i minsta möjliga mån lägga svårigheter i vägen för den brottsliges upprättelse och återvinnande åt samhället såsom en nyttig medlem. Det må ock särskildt framhållas, att ifrågavarande skärpningar ej få tillämpas, då sådant kan vara för hälsan menligt, hvarför verkställigheten skall föregås af läkarundersökning, och någon försämring i hygieniskt afseende är med dessa skärpningar ingalunda förbunden. Det vore enligt utskottets förmenande icke heller välbetänt att i de fall, då skärpningar vid straffets verkställighet skulle inträda, enligt motionärernas antydan ersätta dessa med större mått af arbete. Sålunda ordnad bestraffning torde, äfven om densamma kunde åstad-

*Utskottets
yttrande.*

kommas, hvilket lærer blifva förbundet med stora praktiska svårigheter, icke i samma mån som de föreslagna straffskärpningarna vara ägnad att åstadkomma åsyftad verkan att hos fången kväfva den brottsliga vilja, han i handling ådagalagt.

Emot den *formella* affattningen af bestämmelserna i de framlagda lagförslagen har utskottet icke heller funnit anledning till erinran annat än vid tvenne paragrafer i förslaget till lag angående villkorlig frigifning. Till åstadkommande af större tydlighet i bestämmelsen i slutet af 4 § i detta förslag har utskottet funnit lämpligt föreslå en mindre omredigering af lagtexten. Satsbyggnaden i den föreslagna 14 § har förefallit utskottet särdeles tung och svårfattlig, hvarför utskottet utarbetat annan formulering af denna §.

Med stöd af hvad sålunda anförts hemställer utskottet,

1) att Riksdagen, med afslag å herr J. B. Erikssons med fleres motion, måtte antaga följande i propositionen innefattade förslag till *dels*

Lag

angående ändring i vissa delar af strafflagen.

Häri genom förordnas, att nedan nämnda delar af 2, 4 och 5 kap. strafflagen skola erhålla följande lydelse:

2 Kap.

2 §.

Dödsstraff skall å fängelsegård verkställas genom halshuggning. Förut gifves den dömda lämplig tid att sig till döden bereda. Innan han till afrättsplatsen utföres, skall domen där uppläsas. Vid afrättningen skola närvara fängelsets föreståndare, fångpredikant eller den, som beredt fånge till döden, fängelse- eller provinsialläkare, kronofogde eller magistratsledamot, af Konungens befallningshafvande förordnad tjänsteman, som förer protokoll öfver hvad därvid förekommer, samt andra personer, hvilka Konungens befallningshafvande tillkallar. Den kommun, inom hvars område afrättningen sker, äge ock utse högst tolf personer att afrättningen öfvervara. Den afrättades kropp varde i stillhet å närmaste begravningsplats jordfäst.

Dödsstraff skall ej verkställas å kvinna, som hafvande är, utan uppskjutas till dess hon efter barnsörden tillfrisknat; ej heller å den,

som för sjukdom ej kan sig till döden bereda, innan med honom bättre varder.

Ej skall någon undergå dödsstraff, innan Konungen förordnat, att domen verkställas må.

3 §.

Straffarbete skall ådömas på lifstid, eller på viss tid ej under två månader eller öfver tio år utom i de fall, som i 4 kap. 5, 6 och 7 §§ sägas.

4 §.

Fängelse kan antingen omedelbart för brott ådömas, eller i stället för ålagda böter användas, om tillgång till deras gäldande saknas.

Fängelse, som omedelbart för brott ådömes, må ej i andra fall, än som i 4 kap. 5 och 7 §§ omtalas, sättas under en månad eller öfver två år.

Om fängelse, hvartill böter förvandlas, skils i 10 och 11 §§.

5 §.

Den, som straffarbete eller fängelse undergå skall, insättes i allmän straffinrättning; och varde med honom förfaret, såsom särskildt stadgad är.

6 §.

Straffarbete på viss tid, ej öfver två år, kan ådömas med skärpning genom hårdt nattläger, minst fyra, högst trettio dagar af strafftiden, antingen enbart eller i förening, under högst sex dagar, med mörkt enrum.

Fängelse, som omedelbart för brott ålägges, kan ådömas med skärpning genom hårdt nattläger, minst två, högst tjugu dagar.

Ådömd skärpning tillämpas icke på kvinna, när hon hafvande är eller barn ammar; ej heller på annan, så länge han finnes ej kunna utan våda för hälsan skärpningen undergå.

Skärpning vare förfallen, där den ej kan före strafftidens slut verkställas.

7 §.

Straffskärpning, hvarom i 6 § är nämndt, må ådömas endast för uppsåtligt brott, som här sägs:

våld eller annan misshandel å person äfvensom försök att annan

till lif eller hälsa skada, dock ej barnamord eller försök därtill, ej heller envig, utan att därvid förfarits svikligen;

begagnande af lifsfarligt vapen, såsom i 14 kap. 15 § sägs;

åtgärd till dödande eller fördrifvande af kvinnas foster, där brottet af annan än kvinnan begås;

annat brott än förut är nämndt, när däri ingår uppsåtlig våldsgärning å person eller hot, som innebär trängande fara;

brytande af hemfrid;

sådan skadegörelse å egendom, som i 19 kap. sägs.

Ej må till skärpning dömas, utan så är, att synnerlig råhet eller ondska genom brottet ådagalagts.

4 Kap.

1 §.

Innefattar en handling flera brott, och är straffet å ettdera svårare, än å annat; då skall det svåraste straffet ådömas: är hvardera brottet belagdt med samma straff; varde det straff ådömdt. I båda dessa fall skall brott, för hvilket särskildt straff ej ådömes, betraktas såsom försvårande omständighet; och må, där någotdera brottet är sådant, som i 2 kap. 7 § sagdt är, kunna till skärpning dömas. Är någotdera brottet belagdt med förlust af ämbete eller påföljd, som i 2 kap. 15, 19 eller 20 § omtalas; varde ock den förlust eller påföljd ådömd.

Där en handling innefattar brott, som i särskilda afseenden med olika straff belagdt är; vare ock lag, som i denna § sägs.

2 §.

Har någon föröfvat flera brottsliga handlingar, och stå de ej till hvarandra i det sammanhang, att de innefatta fortsättning af en och samma förbrytelse, utan äro, hvar för sig, till särskilda brott att hänföra; då skall, ändå att brotten af samma slag äro, domstolen utsätta de särskilda straff, som å hvarje brott följa bort, och därefter, i händelse någon förändring af straffen, efter hvad i 4, 5, 6, 7 eller 8 § sägs, skall äga rum, därom meddela erforderliga bestämmelser.

8 §.

Är af straff, som med hvarandra förenas, någotdera förbundet med skärpning; varde den tillämpad: äro två eller flera af straffen med

skärpning förbundna, tillämpas den skärpning, som svårast är, eller, där skärpningarna äro lika svåra, en af dem.

En dags skärpning med mörkt enrum anses svara mot två dagars skärpning endast genom hårdt nattläger; och varde, där skärpningar finnas efter sådan grund lika svåra, skärpningen med mörkt enrum tilläpbad.

går i fall, som här är sagdt, strafftiden öfver två år, vare skärpningen förfallen.

9 §.

Nu kan så hända, att någon, sedan han blifvit till straff för ett brott dömd, varder öfvertygad att förut hafva föröfvat annat brott; då skall straffet så bestämmas, som hade han på en gång varit för båda brotten lagförd; och varde, vid straffets tillämpning, afräknadt hvad han af det honom förut ådömda straff redan kan hafva utstått.

10 §.

Har någon, sedan han blifvit till straff dömd, men innan han det till fullo undergått, föröfvat nytt brott; då bör straffet för detta brott, med iakttagande af de här ofvan stadgade grunder, af domstolen förenas eller sammanläggas med det förra straffet eller, om detta var till någon del verkställt, då det nya brottet begicks, med hvad af samma straff då återstod; och skall å det sålunda bestämda straffet afräknas hvad af förra straffet eller sagda återstod däraf kan vara verkställt efter det nya brottets föröfvande.

11 §.

Äro i fall, då från ådömdt straff skall afräknas straff, som redan verkställts, båda straffen förbundna med skärpning, varde verkställd skärpning jämväl afräknad från den senare ådömda i enlighet med de i 8 § för jämförelse mellan olika skärpningar stadgade grunder.

12 §.

Har den, som är för brott tilltalad, varit för något brott, hvarom i målet rannsaksats, i häkte hållen, och dömes han i det mål till frihetsstraff på viss tid eller till böter, må domstolen, om med hänsyn till om-

ständigheterna så pröfvas skäligt, förordna, att straffet skall anses till viss del eller helt och hållet verkställt genom den dömdes hållande i häkte. Ej må dock frihetsstraff, som omedelbart ådömes, anses verkställt till större del än som mot häktningstiden svarar, då en dags häkte räknas lika med en dags fängelse samt i öfrigt de grunder tillämpas, hvilka för en straffarts förvandling till annan äro stadgade.

Föres i högre rätt klagan angående ådömdt straff, vare den rätt ej bunden af den lägre domstolens beslut i fråga om tillgodoräknande af häktningstid, ändå att talan emot beslutet ej fullföljes.

13 §.

Förekomma till verkställighet på en gång flera domar, hvarigenom samma person blifvit till straff dömd, och äro straffen af beskaffenhet, att de, efter ty förut är sagdt, ej kunna, jämte hvarandra, verkställas; förordne Konungens befallningshafvande, huru straffen skola sammanläggas.

14 §.

Där lagen utsätter särskildt straff för den, som ånyo begår brott, skall det straff ej ådömas, utan då sådant återfall skett sedan den brottslige till fullo undergått det för förra brottet honom ådömda straff.

Ej heller må, ändå att straffet för det förra brottet var till fullo verkställt, till särskildt straff för återfall dömas, där den straffade, sedan verkställigheten afslutades och innan det nya brottet föröfvades, under en tid af tio år hvarken begått gärning, som i förhållande till det förra brottet utgör återfall, eller för sådan gärning undergått bestraffning. Vid tillämpning af hvad sålunda är föreskrifvet skall hvarje gärning, som innefattar stöld, snatteri, inbrott, rån eller försök därtill, i förhållande till annan sådan gärning anses utgöra återfall.

15 §.

Föröfvar den, som till straffarbete på listid dömd är, brott, som dödsstraff ej medförer; varde straffet skärpt genom hans inneslutande i mörkt enrum på högst tjuguen dagar; och må denna skärpning, i svårare fall, verkställas tre gånger, dock med minst tre månaders uppehåll emellan hvar gång.

5 Kap.

17 §.

Är någon, genom laga kraft ägande dom, fälld till straff, som ej svårare är än straffarbete i två år, och verkställs ej domen inom tio år sedan den gafs, vare straffet förfallet. Huru ådömdt straff tidigare kan vara förfallet, därom stadgas i särskild lag angående villkorlig straffdom.

Denna lag skall lända till efterrättelse från och med den 1 januari 1907.

dels och

Lag

angående straffarbets och fängelsestraffs verkställande i enrum.

Med upphäfvande af lagen angående straffarbets och fängelsestraffs verkställande i enrum den 29 juli 1892 stadgas som följer:

1 §.

Den, som är dömd till straffarbete, skall, såvidt ske kan, hållas i enrum hela strafftiden, där denna icke öfverstiger tre år, och, där strafftiden är längre, de tre första åren.

2 §.

Är någon enligt 1 § till fullgörande af straffarbete, som blifvit honom på viss tid ådömdt, i enrum insatt, och varder han, innan det straff fullbordadt är, för annat brott dömd till ytterligare straffarbete; då skall, i fråga om sättet för straffens verkställighet, iakttagas, att den

sammanlagda tid, under hvilken han må i enrum hållas, icke får öfverstiga tre år, där ej verkställighet sker under förhållande, som i 9 § sägs.

3 §.

Är någon dömd till straffarbete med skärpning, bör skärpningen verkställas vid strafftidens början; och skall efter hvar tionde dag göras tio dagars afbrott i skärpningen.

Skall skärpning till någon del ske med mörkt enrum, bör skärpningen i denna del, såvidt omständigheterna medgifva, verkställas först.

Föreligger för verkställighet af straffskärpning sådant hinder, som i 2 kap. 6 § strafflagen omförmäles, skall med skärpningen anstå, så länge hindret fortfar; dock att hinder för vistelse i mörkt enrum ej må uppehålla skärpningen i öfrigt längre, än att denna kan före strafftidens slut fullbordas.

4 §.

Den, som undergår straffarbete i enrum, skall hållas till det arbete, hvarpå tillgång finnes. Till andel i inkomst för arbetet äge han ej rätt; dock kan för flit och ordentlighet i arbetet i förening med godt uppförande arbetspremie honom tilldelas. Ej må han förskaffa sig eller emottaga underhåll, beklädnad eller annat utöfver hvad honom vid straffinrättningen består. Bref eller bud till eller från annan person inom eller utom fängelset må icke af fången afsändas eller emottagas, utan att fängelsets styresman, efter pröfning i hvarje fall, lämnar tillstånd därtill.

Af annan än fängvaktare, vid fängelset anställd läkare eller präst samt de personer, som öfver fängelset hafva uppsikt eller där, till följd af tjänstebefattning eller fängvårdsstyrelsens beslut, äga tillträde, må fången ej emottaga besök, med mindre fängelsets styresman pröfvar omständigheter af särskild vikt föranleda till undantag.

Sedan tre månader från straffets början förflutit, må oberoende af omständigheter, hvarom nyss är sagdt, tillstånd meddelas fänge, hvilken ej undergår straffskärpning, att emottaga besök af maka, föräldrar, barn, syskon eller andra närstående, där ej ordningen eller säkerheten i fängelset kan därigenom äfventyras eller besöket anses eljest kunna verka skadligt. Anmälan om sådant besök skall ske hos fängelsets styresman, som skall för besök bestämma lämplig tid samt, om han så aktar nödigt, förordna, att under besöket någon af fängbetjeningen skall vara tillstädes.

5 §.

Fängelse skall, ehvad straffet blifvit omedelbart för brott eller såsom förvandlingsstraff i stället för ådömda böter ålagdt, på sådant sätt verkställas, att fången, såvidt ske kan, förvaras i enrum.

6 §.

Är någon dömd till fängelse med skärpning, skall i fråga om skärpningsens verkställande iakttagas i tillämpliga delar hvad i 3 § stadgats.

7 §.

Då fånge undergår antingen omedelbart för brott ålagdt fängelse eller därmed förenadt fängelse, hvartill ådömda böter förvandlats, är han pliktig sysselsätta sig med lämpligt arbete. Sådant arbete må han själf förskaffa sig, och äger han, där arbetet medför inkomst, behålla denna för egen räkning; dock bör fängelsets styresman tillse, att denna rätt ej missbrukas till brottsliga företag. Begagnar fången sig icke af nämnda rätt, skall arbete i mån af tillgång lämnas honom, och tilldelas honom af arbetsinkomsten andel enligt särskilda bestämmelser.

Vill och kan fången förskaffa sig underhåll eller bekvämlighet, utöfver hvad i fängelset bestås, vare det tillåtet, såvida ordningen eller säkerheten inom fängelset därigenom icke störes; dock må han ej bereda sig eller emottaga bättre underhåll eller större bekvämlighet, än som är förenligt med måttlighet och enkelhet. Undergår han straffskärpning, som i 6 § omtalas, må han därunder ej åtnjuta bekvämlighet, som är ägnad att upphäfva eller mildra skärpningen.

Fångens maka, föräldrar, barn eller syskon må honom i fängelset besöka; likväl skall anmälan därom förut ske hos fängelsets styresman, som skall för besök bestämma lämplig tid samt, om han så aktar nödigt, förordna, att under besöket någon af fångbetjäningen skall vara tillstädes. Af andra än nu nämnda personer samt de i 4 § andra stycket omförmälda må fången ej utan styresmannens tillstånd emottaga besök. Ej heller må han utan dennes tillstånd emottaga eller afsända bref; dock att, där brefvet rörer allenast fångens enskilda angelägenheter, tillstånd ej må vägras, med mindre brefvet är ohöfviskt eller

innehåller något, hvaraf ordningen eller säkerheten inom fängelset kan äfventyras. Undergår fången straffskärpning, tillämpas i fråga om besök de i 4 § andra stycket meddelade bestämmelser.

8 §.

Skall någon undergå fängelse, hvartill ådömda böter förvandlats, och varder förvandlingsstraffet icke med annat fängelse sammanlagdt, vare fången skyldig utföra tjänligt arbete, hvarpå tillgång finnes, och må ersättning därför honom icke tillkomma.

Underhåll eller bekämlighet, utöfver hvad honom vid straffinrättningen består, må han icke förskaffa sig eller emottaga.

Beträffande rättighet för fången att emottaga och afsända bref eller bud samt emottaga besök gälle hvad i sådant afseende är i 7 § stadgadt om den, som undergår fängelse utan straffskärpning.

9 §.

Varder någon, som på grund af stadgande i särskild lag blifvit från straffarbete villkorligt frigifven, därefter i straffanstalt insatt för att utstå återstoden af straffet; då skall i fråga om verkställigheten så förfaras, som vore det nytt straff.

10 §.

I fråga om hvad ytterligare i afseende å ensamhetsfångars vård, arbete och behandling skall iakttagas samt hvad i öfrigt till ordning vid ensamhetsfängelse och tillsyn därå hörer, gälle hvad därom är eller framdeles kan blifva föreskrifvet.

Denna lag länder till efterrättelse från och med den 1 januari 1907. Straff, som före nämnda dag begynt verkställas, skall fullbordas enligt dittills gällande bestämmelser; och skall hvad i lagen den 29 juli 1892 stadgats om afdrag å strafftid, när straffarbete verkställs i enrum, fortfarande tillämpas vid verkställighet af straffarbete, som blifvit ådömdt i mål, däri första domstol gifvit slutligt utslag före utgången af år 1906.

2) att Riksdagen, under förklarande, att det i propositionen innefattade förslag till lag angående villkorlig frigifning icke kunnat i oförändradt skick godkännas, ville, i anledning af propositionen för sin del antaga följande förslag till

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

L a g

angående villkorlig frigifning.

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

Har den, som undergår straffarbete på viss tid, utstått två tredjedelar af straffet, och utgör den tid, under hvilken straffet är verkställt eller, på grund af domstols förordnande, som i 4 kap. 12 § strafflagen sägs, skall anses verkställt, minst två år, må, där omständigheterna göra sannolikt, att den dömda på fri fot skall förhålla sig väl, villkorlig frigifning med hans begifvande kunna äga rum, på sätt i denna lag sägs.

Hvad nu är stadgadt må ock å den, som undergår fängelse, tillämpas, där fängelsetiden, till följd af förening af straff, öfverstiger två år.

2 §.

Den, som villkorligt frigifves, vare under så lång tid, som vid frigifningen återstår af straffet, men i hvarje fall minst ett år, underkastad särskild tillsyn och skall under denna tid vara pliktig att icke allenast föra ett ordentligt och ostraffligt lefverne, undvika skadligt umgänge samt bemöda sig om utväg till försörjning på lofligt sätt, utan äfven ställa sig till noggrann efterrättelse de särskilda föreskrifter, som vid frigifningen eller därefter på grund af denna lag honom meddelas.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

3 §.

Åsidosätter den frigifne något af hvad, efter ty i 2 § sagdt är, honom åligger, kan den frihet, som honom medgifvits, återkallas; och skall han, i händelse af återkallelse, ånyo intagas i allmän straffinrättning för att utstå den del af straffet, som icke vid frigifningen var verkställd.

Huru i visst fall villkorlig frihet skall till följd af ny straffdom vara förverkad, därom stadgas i 13 §.

4 §.

Har prøfvotid, hvarom i 2 § förmäles, gått till ända, utan att den villkorliga friheten återkallats eller den frigifne på grund af förhållande, som till återkallelse leder, blifvit häktad, och föreligger ej heller fall, som i 13 § sägs, vare så ansedt, som hade straffet vid frigifningen till fullo aftjänats; dock att jämte straffet ådömd påföljd enligt 2 kap. 19 § strafflagen ej upphör före prøfvotidens utgång.

4 §.

Har prøfvotid, hvarom i 2 § förmäles, gått till ända, utan att den villkorliga friheten återkallats eller den frigifne på grund af förhållande, som till återkallelse leder, blifvit häktad, och föreligger ej heller fall, som i 13 § sägs, vare så ansedt, som hade straffet vid frigifningen till fullo aftjänats; dock att jämte straffet ådömd påföljd enligt 2 kap. 19 § strafflagen ej i något fall upphör före prøfvotidens utgång.

5 §.

I fråga, huruvida villkorlig frigifning medgifvas må, skall tagas i betraktande:

beskaffenheten af brott, hvarför bestraffning ålagts, orsakerna till brottet och omständigheterna vid detsamma;

den dömdes tidigare vandel;

uppförandet under fängelsetiden och hvad för öfrigt kan lända till upplysning om hans sinnesriktning vid den tid, då frigifning ifrågasättes;

de förhållanden, i hvilka den dömd skulle komma att försättas efter frigifningen, huruvida beskydd erbjudes af enskild person, förening

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

eller på annat sätt, eller om ändock finnes grundad utsikt till loflig utkomst.

6 §.

Om villkorlig frigifning förordnar Konungen.

Framställning om sådan frigifning göres hos fångvårdsstyrelsen, som med eget yttrande öfverlämnar framställningen till Konungen.

7 §.

För den, som villkorligt frigifves, utfärdas af fångvårdsstyrelsen frihetspass, däri, såvidt icke i beslutet om frigifning är annorlunda stadgadt, honom förelägges: att begifva sig till den ort, inom hvilken han skall äga att under prøfvotiden vistas, och efter framkomsten till påteckning uppvisa passet hos den, som skall öfver den frigifne utöfva tillsyn, allt i enlighet med de närmare föreskrifter, som i passet meddelas; att hos tillsyningsmannen göra anmälan om bostad samt ombyte däraf; att vid påfordran inställa sig hos tillsyningsmannen samt angående sin sysselsättning och öfriga förhållanden lämna de upplysningar, som af denne äskas; samt att ej utan särskildt skriftligt medgifvande uppehålla sig utom den anvisade vistelseorten.

I passet skall jämväl införas fullständig underrättelse om hvad den frigifne i öfrigt, likmätigt 2 § eller till följd af särskild bestämmelse i frigifningsbeslutet, skall hafva att under prøfvotiden iakttaga, så ock om påföljden, därest han åsidosätter hvad honom enligt passet åligger.

Den, som frigifvits, vare pliktig att vid anfordran uppvisa passet för polismyndighet.

8 §.

Tillsyningsman, som i 7 § sägs, vare på landet länsman och i stad polismästare eller, där sådan ej finnes, stadsfiskal; dock må i stället annan tjänlig person kunna för viss ort eller, därest det af frigifningsbeslut eller eljest af omständigheterna föranledes, för visst fall af Konungens befallningshafvande förordnas.

(Kungl. Majt:s förslag:)

(Utskottets förslag:)

9 §.

Tillsyningsman har att, i den mån omständigheterna tillstådja, vaka öfver den frigifnes uppförande och söka befordra hvad som kan lända till hans upprättande.

Då den frigifnes sysselsättning eller andra förhållanden kräfvat, att han, dagligen eller tidtals, under en del af dagen uppehåller sig utom den anvisade vistelseorten, må lof därtill af tillsyningsmannen meddelas. Tillstånd att vistas å annan ort må ock eljest af tillsyningsman beviljas, när giltiga skäl därtill äro, dock hvarje gång för högst tio dagar. Sökes i sistnämnda fall tillstånd för längre tid eller begär den frigifne att få till annan ort afflytta, anmäla tillsyningsmannen frågan, efter behörig utredning, hos Konungens befallningshafvande, som i ärendet besluter. Angående lämnadt medgifvande skall i hvarje fall å frihetspasset göras anteckning, som, därest den afser afflyttning till annan ort, jämväl skall innehålla de af Konungens befallningshafvande i fråga därom meddelade närmare föreskrifter.

Tillsyn bör så anordnas, att den frigifne icke onödigt störes i sin lofliga verksamhet eller utsättes för allmän uppmärksamhet.

10 §.

Angående återkallelse af villkorligt medgifven frihet beslutes af Konungens befallningshafvande i det län, där tillsynen utöfvas.

Anser tillsyningsman den frigifne hafva åsidosatt något af hvad enligt 2 § honom åligger, insände till Konungens befallningshafvande anmälan därom jämte nödig utredning. Blifver den frigifne för brott ställd under tilltal vid domstol, varde det af tillsyningsman för Konungens befallningshafvande tillkännagifvet.

Skulle Konungens befallningshafvande finna sådana omständigheter vara för handen att, oaktadt den frigifne åsidosatt något af hvad enligt 2 § honom åligger, återkallelse icke skäligen bör äga rum, kan Konungens befallningshafvande låta tilldela honom varning.

11 §.

Afviker den frigifne från anvisad vistelseort eller gör han sig skyldig till uppförande, som innebär våda för allmän ordning eller

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

säkerhet, må han häktas i afbidan på vidare förordnande. Af Konungens befallningshafvande må sådan häktning ock eljest beslutas, där omständigheterna finnas därtill föranleda. Polismyndighet, som verkställt häktning enligt denna paragraf, åligger att därom sist påföljande dag till Konungens befallningshafvande insända underrättelse.

12 §.

Har Konungens befallningshafvande återkallat villkorligt medgifven frihet, och vill den frigifne söka ändring i beslutet, äger han inom åttonde dagen efter det beslutet honom delgifvits till Konungens befallningshafvande eller till tillsyningsman vid häkte, där han förvaras, ingifva sina till Konungen ställda besvär. Är klaganden häktad och behöfver han biträde vid besvärens författande, foge Konungens befallningshafvande eller tillsyningsmannen vid häktet anstalt, att det erhålles. Besvär, som ingifvits till tillsyningsman, insände han ofördröjligen till Konungens befallningshafvande.

Inkomna besvär åligge Konungens befallningshafvande att, så fort ske kan, till Konungens nedre justitierevision insända tillika med de till målet hörande handlingar.

Har den frigifne blifvit häktad, skall i fråga om beslutets verkställighet före besvärstidens utgång i tillämpliga delar lända till efterrättelse hvad särskildt finnes stadgadt angående verkställighet af straff, ådömdt genom utslag, som ej vunnit laga kraft.

Konungens befallningshafvandes beslut angående varning må ej öfverklagas.

13 §.

Varder den frigifne under prøfvotiden för brott dömd till straffarbete eller fängelse, skall domstolen tillika förklara den villkorligt medgifna friheten förverkad. Har han före prøfvotidens utgång blifvit för brottet häktad, vare lag samma, ändå att han senare dömes.

14 §.

Har någon blifvit villkorligt frigifven, och har ej friheten återkallats eller förklarats förverkad;

14 §.

Har någon blifvit villkorligt frigifven, och har ej friheten återkallats eller förklarats förverkad;

(Kungl. Maj:ts förslag:)

skola innan pröfvotiden gått till ända honom ålagda böter förvandlas, då skall förvandlingen ske oberoende af det förra straffet.

(Utskottets förslag:)

skall, där före pröfvotidens utgång förekommer förvandling af honom ålagda böter, den förvandling ske oberoende af det förra straffet.

15 §.

De närmare föreskrifter, som för tillämpning af denna lag erfordras angående hvad som åligger tillsyningsman, som i 7 § sägs, och hvad därmed har gemenskap, meddelar Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1907.

3) att Riksdagen måtte antaga följande i propositionen innefattade förslag till

Lag

angående villkorlig straffdom.

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

Dömes någon till straffarbete, ej öfver tre månader, eller fängelse, ej öfver sex månader, äge domstolen, när giltiga skäl därtill äro, förordna, att med straff, som nu är nämndt, skall anstå och att på villkor, som i denna lag angifvas, skall bero, huruvida straffet skall gå i verkställighet.

Villkorlig dom, som här sägs, må ej brukas, där den tilltalade under de tio år, hvilka närmast föregått brottet, blifvit dömd till straffarbete eller fängelse eller under samma tid undergått dylikt straff, som blifvit honom tidigare ådömdt.

Vid pröfning, om skäl äro till villkorlig dom, skall främst komma under öfvervägande, huruvida antagas kan, att den tilltalade skall utan straffets undergående låta sig rättas. Härvid skall tillses, om tillfälle

finnes till uppfostran eller handledning för den, som däraf är i behof, och i öfrigt göras afseende å den tilltalades tidigare vandel, de omständigheter, som drifvit honom till brottet, hans beredvillighet att erkänna detsamma och godtgöra skada, hans uppförande i öfrigt samt hans lefnadsförhållanden. Bland öfriga omständigheter skall i synnerhet tagas i betraktande, huruvida, med anledning af den tilltalades ungdom, honom åliggande försörjningsplikt eller annat förhållande, fara är, att straffets utkräfvande skulle medföra påföljder af särskildt menlig beskaffenhet.

2 §.

Hvad i 1 § är stadgadt må, där straffet bestämmes till böter, ock å det straff kunna tillämpas, dock ej i annat fall, än där anledning är, att den tilltalade till följd af fattigdom och bristande förvärfsmåga skulle nödgas aftjäna böterna med frihetsstraff.

3 §.

Ådömas böter jämte frihetsstraff, som i 1 § sägs, må anstånd enligt denna lag kunna lämnas med båda straffen eller ock med frihetsstraffet, men ej med bötesstraffet allena; och äge, där anstånd beviljas, sammanläggning af böterna med frihetsstraff ej rum.

4 §.

Begår den, som genom villkorlig dom undfått anstånd med straff, inom tre år efter domen brott, och varder han därför till straffarbete eller fängelse dömd; då skall anståndet tillika af domstolen förklaras förverkadt. Dömes han till annat straff, må anståndet förklaras förverkadt, där brottens sammanhang eller likartade beskaffenhet finnes därtill föranleda.

Förverkas ej anståndet, på sätt nu är nämndt, och kommer ej heller af orsak, som i 5 § sägs, ny dom, vare straffet förfallet.

5 §.

Varder den, som för begånget brott erhållit villkorlig dom, öfvertygad att hafva före domen föröfvat annat brott, då skall, vid bestäm-

mande jämlikt 4 kap. 9 § strafflagen af straff för brotten, ock förordnas, huruvida anstånd enligt denna lag må äga rum.

6 §.

Där straff ådömes efter 25 kap. strafflagen eller efter strafflagen för krigsmakten, må ej villkorlig dom i fråga om det straff brukas.

Ej heller skall hvad i denna lag är stadgadt angående meddelande af villkorlig straffdom hafva afseende å straff, som ådömes för förbrytelse emot tryckfrihetsförordningen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1907 men skall ej af högre rätt tillämpas i mål, som blifvit vid första domstol före sagda dag afdömdt.
och

4) att Riksdagen måtte antaga följande i propositionen innefattade förslag till

Lag

angående ändrad lydelse af 1, 2, 4, 5 och 7 §§ i lagen den 17 oktober 1900 om straffregister.

Häri genom förordnas, att 1, 2, 4, 5 och 7 §§ i lagen den 17 oktober 1900 om straffregister skola erhålla följande ändrade lydelse:

1 §.

I Justitiedepartementet skall finnas straffregister, innehållande uppgifter, som i denna lag stadgas, angående dem, som genom utslag af rikets domstolar

1. blifvit dömda till dödsstraff, straffarbete eller fängelse eller för snatteri till böter, eller
2. förklarats ovärdiga att i rikets tjänst nyttjas eller att föra andras talan inför rätta, eller
3. erhållit villkorlig straffdom, eller
4. blifvit för brott ställda under framtiden.

2 §.

1 mom. För enhvar, om hvilken blifvit så dömdt, som i 1 § sägs, skall från domstolen till registret lämnas särskild uppgift, innefattande upplysning om den dömdes namn och hvad i öfrigt må erfordras till hans betecknande samt om förbrytelsen och domen.

2 mom. Beträffande den, som för brott erhållit villkorlig dom, skall, där han sedermera af domstol, i sammanhang med pröfning af åtal för annat brott, förklarats skola undergå straff för det förra brottet, därom till registret lämnas uppgift, ehvad straffet är.

3 mom. Har den, som från straffanstalt lösgifvits enligt lagen angående villkorlig frigifning, därefter blifvit före utgången af den för honom bestämda pröfvotid för brott häktad, skall uppgift därom lämnas till registret från den domstol, där åtalet efter häktningen först förvarit. Om åtalets utgång skall ock i hvarje fall från domstol, som i målet dömt, uppgift till registret lämnas.

4 mom. Om beslut, hvarigenom villkorligt medgifven frihet blifvit återkallad, skall från Konungens befallningshafvande lämnas uppgift till registret.

4 §.

Varder i mål, däri blifvit så dömdt, som i 1 § sägs, den dömden af högre rätt från ansvar befriad eller ock genom dom, som ej är villkorlig, ansedd skyldig allenast till annat ansvar, än i 1 eller 2 punkten af samma § afses, skall om domen lämnas uppgift till registret.

Lag samma vare, där beslut, hvarom i 2 § 2 mom. förmäles, varder af högre rätt häfdt.

Där Konungen fastställer eller upphäfver beslut, hvarigenom villkorligt medgifven frihet blifvit återkallad, eller af nåd efterskänker eller mildrar straff eller annan påföljd, hvarom straffregistret skall innehålla upplysning, varde jämväl därom uppgift till registret meddelad.

5 §.

Fångvårdsstyrelsen åligge att hvarje månad till registret lämna uppgift å dem, som under den närmast föregående månaden från straffanstalterna frigifvits efter utstånden bestraffning för stöld, snatteri, inbrott, rån eller försök därtill eller ock för annat brott, när det medfört

förlust af medborgerligt förtroende. Därjämte skall hvarje år före januari månads utgång från fängvårdsstyrelsen insändas förteckning å de i straff- och tvångsarbetsanstalterna intagna personer, som under näst föregående året affidit.

Af fängvårdsstyrelsen skall likaledes till registret lämnas uppgift om villkorlig frigifning af fånge med angifvande af den återstående strafftidens längd.

7 §.

Straffuppgift skall afskiljas ur registret, därest den dömde, enligt vunnen upplysning, genom högre rätts laga kraft ägande dom blifvit från ansvar befriad, eller ock ansedd skyldig allenast till annat ansvar än i 1 eller 2 punkten af 1 § afses, samt domen ej är villkorlig;

då genom den i 5 § föreskrifna förteckning eller annorledes vunnits tillförlitlig upplysning, att den dömde affidit; samt då nittio år förflutit från den dömdes uppgifna födelseår.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1907.

Stockholm den 30 mars 1906.

På lagutskottets vägnar:

C. A. SJÖCRONA.

Herr *A. Petersson* i Påboda har begärt få antecknadt, att han icke deltagit i behandlingen af detta ärende inom utskottet.